

AARTSPRIESTER SERGEI HACKEL

DE ORTHODOXE
KERK

UITGEVERIJ ORTHODOX LOGOS

AARTSPRIESTER SERGEI HACKEL
DE ORTHODOXE KERK

UITGEVERIJ ORTHODOX LOGOS

DE ORTHODOXE KERK
Aartspriester Sergei Hackel

Proeflezer - Kevin Custers

Uitgevers Maxim Hodak & Max Mendor

Boekomslag, design en layout door:
Max Mendor

© 2023, Uitgeverij Orthodox Logos, Nederland

www.orthodoxlogos.com

ISBN: 978-1-80484-029-0

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/
of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

AARTSPRIESTER SERGEI HACKEL

DE ORTHODOXE KERK

UITGEVERIJ ORTHODOX LOGOS

INHOUD

GESCHIEDENIS

DE VROEGE KERK	8
DE KERK WORDT STAATSKERK: OVERGANG NAAR DE OFFICIËLE KERK	10
GESCHILLEN TUSSEN OOST EN WEST	13
HET ORTHODOXE GELOOF EN DE SLAVEN	19
DE VAL VAN CONSTANTINOPEL	22
DE RUSSISCHE KERK	24
NIEUWE HORIZONTEN	29

GELOOF

GOD	31
DE GEVALLEN EN WEER OPGERICHTE MENS	32
DE HEILIGEN	35
TRADITIE	37
GEZAG	38

HET KERKELIJK GEBED

VORMEN VAN EREDIENST	41
IKONEN	43
GEESTELIJKEN	44

DOOP	46
CONFIRMATIE OF ZALVING.	47
COMMUNIE	47
BIECHT.	49
HUWELIJK.	51
HET MONASTIEKE LEVEN.	52
HET JEZUSGEBED	55
DE DOOD	57
HET LITURGISCH JAAR	58
DE HEILIGE WEEK EN PASEN.	60

De Orthodoxe Kerk is een vertaling van de Engelse uitgave van het boekje onder de titel *The Orthodox Church*, zoals verschenen in de *Living Religions Series* te Londen, 1971. Deze Nederlandse vertaling is verzorgd door Andreas Wilts.

GESCHIEDENIS

De vroege kerk

De Orthodoxe Kerk telt meer dan honderd miljoen leden en door de eeuwen heen heeft zij zich geleidelijk uitgebreid over het grootste deel van de wereld. In haar begintijd, echter, was de Kerk zeer klein en onopvallend. Ongeveer honderdtwintig personen – volgelingen van Jezus, onder wie vele getuigen van Zijn Opstanding – ontvingen de kracht en de inspiratie van de Heilige Geest op die eerste Pinksterdag, toen de Kerk werd gesticht in Jeruzalem (Hand. 2:1-4).

Hoe de Kerk sindsdien in omvang en verschijsning ook veranderd is, innerlijk is zij dezelfde gebleven. Zij getuigt van dezelfde waarheid en zij gelooft van zichzelf dat zij door de Heilige Geest wordt geïnspireerd.

De Kerk werd niet gesticht ter wille van het gerief van haar leden. Jezus droeg Zijn volgelingen immers op Zijn boodschap te verspreiden onder alle volkeren, beginnende bij Jeruzalem, en de eerste christenen duchtten geen gevaar om die opdracht ten uitvoering te brengen. Zij drongen door tot alle uithoeken van

het uitgestrekte Romeinse rijk. Dankzij de goede wegen, de politiek eenheid en de innerlijke armoede van dit Rijk kon de boodschap van Jezus in korte tijd met kracht worden verspreid. Joden en niet-joden, Romeinen en niet-Romeinen, meesters en slaven voegden zich zonder onderscheid bij de Kerk. De nieuwe godsdienst doorbrak alle barrières van ras en stand.

De christenen werden nauwelijks geduld door de Romeinse autoriteiten en er waren dan ook tijden van hevige vervolgingen. Vele duizenden vonden de dood of werden voor jaren veroordeeld, omdat zij hun geloof niet wilden verloochenen. “Niemand die oprecht is zal de waarheid ontkennen om de onwaarheid te dienen,” zei een christen toen hij gedwongen werd voor de Romeinse goden te buigen. Velen gaven soortgelijke antwoorden en moesten terechtstaan voor dergelijke uitlatingen.

De moed van de martelaren was de glorie van de vroege Kerk. Deze moed is ook in latere eeuwen, vooral in onze tijd, getoond door orthodoxe en niet-orthodoxe christenen. Gebeden van eeuwenoude oorsprong worden nog steeds gebruikt in de Orthodoxe Kerk “voor hen die gevangen zijn, of veroordeeld tot dwangarbeid, of verbannen”. Ook vandaag de dag zijn deze gebeden nog steeds noodzakelijk.

Het leven van de vroege Kerk bewoog zich rondom de viering van het Laatste Avondmaal – de Eucharistie of Goddelijke Liturgie, zoals deze viering in de Orthodoxe Kerk bekendstaat. Het besef leefde dat als

de plaatselijke christelijke gemeenschap op zondag bijeenkwam, vaak in het geheim om deze dienst te vieren samen met haar bisschop, de gehele Kerk waarlijk aanwezig was, zoals zij op gelijke wijze in haar volheid aanwezig was in een gemeenschap elders, vergaderd rondom haar bisschop.

Elke gemeente was innerlijk één met de andere. Alle gemeenschappen deelden hetzelfde geloof en dezelfde sacramenten. Terzelfdertijd had elke gemeenschap haar eigen waardigheid en volheid. Dit uitte zich in de organisatie van de Kerk in de geheel andere tijd die kwam na de periode waarin de Kerk werd vervolgd.

De Kerk wordt staatskerk: overgang naar de officiële kerk

Het visioen van één persoon luidde het nieuwe tijdperk in. Zijn naam was Constantijn en hij zou uiteindelijk heerser worden over het Romeinse Rijk.

Toen hij, in zijn streven naar macht, in het jaar 312 naar Rome marcheerde, zag hij plotseling (zoals hij later aan een vriend mededeelde) “een kruis van licht boven de zon, vergezeld van de woorden ‘overwin in dit teken’”. Hij geloofde in dit visioen. Voor een volgende veldslag liet hij het teken van het kruis schilderen op de schilden van zijn soldaten en met geringe moeite werd een volledige overwinning behaald. Voortaan zou Constantijn altijd met eerbied het gezag

van de God der christenen erkennen, Die, zo geloofde hij, hem had geholpen de overwinning te behalen.

Korte tijd later vaardigde hij een nieuwe wet uit voor het gehele Rijk die, voor het eerst in de geschiedenis, aan de christenen dezelfde rechten verleende als aan de volgelingen van andere godsdiensten. “Het is onze bedoeling aan de christenen en aan alle anderen volledige vrijheid te gunnen om hun godsdienst op deze wijze uit te oefenen,” schreef hij. Later zouden “alle anderen” op minder tegemoetkomende wijze behandeld en alleen de christenen bevoorrecht worden. Vóór zijn dood werd Constantijn zelf gedoopt – de eerste Romeinse keizer die christen werd. Het christendom werd staatsgodsdienst met alle gevolgen, zowel positief als negatief, van dien.

In het oostelijke deel van het Rijk stichtte Constantijn een nieuwe hoofdstad die naar hem werd vernoemd: Constantinopel. Zij zou ook bekend komen te staan als het nieuwe Rome, want zij zou met het oude Rome in belangrijkheid en schittering wedijveren. Zij zou, meer dan duizend jaar, een heersende rol spelen in de geschiedenis van de orthodoxie.

Terwijl zijn nieuwe hoofdstad nog in aanbouw was, riep Constantijn een grote kerkvergadering bijeen in Nicea, op enige afstand van Constantinopel. Deze kerkvergadering, of concilie, was de eerste van een reeks belangrijke concilies, waarop de fundamentele leringen van het christendom onderzocht en geformuleerd werden door de kerkelijke leiders. Tussen

325 (toen het Eerste Concilie van Nicea werd gehouden) en 787 zijn er zeven algemene concilies gehouden, die door de bisschoppen uit praktisch alle delen van het Rijk werden bijgewoond. Hun beslissingen met betrekking tot zaken van minder belang lijken nu misschien niet meer actueel, maar wat belangrijke vraagstukken betreft, ziet de Orthodoxe Kerk nog steeds terug naar deze concilies om door hen te worden geleid.

Aanvankelijk werden de beslissingen van de concilies aangenomen en wettelijk opgelegd vinnen het Oost-Romeinse (of Byzantijnse) Rijk. Ieder die zich niet met een beslissing kond verenigen, liep de kans om als gelovige met de Kerk en als burger met de staat in botsing te komen. Zij die een ander geloof aanhingen, konden vaak maar beter naar het buitenland vluchten.

De concilies beslisten niet alleen over geloofsvraagstukken, maar hielden zich ook bezig met problemen betreffende het bestuur van de Kerk. De oorspronkelijke structuur van de plaatselijke kerk rondom haar bisschop werd intact gelaten, maar plaatselijke kerken werden samengevoegd tot grotere eenheden nu dat mogelijk was. Evenals de plaatselijke gemeenschappen waaruit zij werden gevormd, waren deze grotere groepen in beginsel aan elkaar gelijk. Sommige van hen, echter, hadden een groter aanzien, terwijl anderen een macht bezaten die hen in de praktijk belangrijker maakten. Als de hoofdsteden van het Keizerrijk wer-

Uitgeverij Orthodox Logos
www.orthodoxlogos.com

Oorspronkelijk verschenen in de *Living Religions Series* te Londen in 1971, *De Orthodoxe Kerk* van aartspriester Sergei Hackel is een boek waar zowel leken als gevorderden op het gebied van de orthodoxie in geïnteresseerd zullen zijn.

In begrijpelijke taal en op beknopte wijze neemt het de lezer mee doorheen de geschiedenis van de Orthodoxe Kerk en al haar vroegere en hedendaagse gebruiken, rituelen en opvattingen.

Alles komt daarbij aan bod; van de vroege kerk en de geschillen tussen het oosterse en westerse christendom, tot aan de specifiek orthodox-christelijke geloofsleer en de verschillende orthodoxe sacramenten.

Hackel deelt hiermee zijn kennis van de orthodoxie en is erin geslaagd om een boek te schrijven dat tegelijkertijd verhelderend en informatief is voor beginnende en ervaren orthodoxen.

Aartspriester Sergei Hackel was een priester van de Russisch-Orthodoxe Kerk in Engeland, theoloog en academicus. Hij studeerde moderne talen aan Lincoln College in Oxford en onderwees gedurende vijftientig jaar Russisch aan de Universiteit van Sussex.

Hackel stond bekend als een van de sterkste proponenten van het oecumenische, met name tussen de Orthodoxe Kerk en de Anglicaanse Kerk. Ook vertegenwoordigde hij de Russisch-Orthodoxe Diocese van Sourozh binnen de Britse Raad van Kerken.

Gedurende de laatste dertig jaar van zijn leven werkte hij als redacteur van het oecumenische Orthodoxe tijdschrift *Sobornost*, en voor de *BBC World Service* als redacteur van Russisch-religieuze uitzendingen.

UITGEVERIJ ORTHODOX LOGOS

ISBN: 978-1-80484-029-0

TILBURG, NEDERLAND

